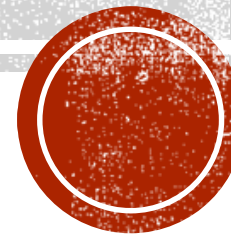

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ: ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Νίκος Παύλου

ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΠΟΥ ΘΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕΙ Ο ΔΔΑΣΚΩΝ

- 1. Προγράμματα Σπουδών
- 2. Οδηγοί Εκπαιδευτικού
- 3. Διδακτικό Υλικό-Φάκελοι Μαθήματος
- 4. Ιστότοπος υποστήριξης

ΠΡΟΣΟΧΗ: Οι Φάκελοι Μαθήματος περιέχουν προτεινόμενα υλικά, **η αξιοποίηση των οποίων εναπόκειται στη διδακτική ευχέρεια του εκπαιδευτικού**, σύμφωνα με τις οδηγίες του ΠΣ και του Οδηγού Εκπαιδευτικού. Μάλιστα, είναι δυνατό να επιλέγονται ως προς τη σειρά ή την ποσότητά τους αλλά και να **εμπλουτίζονται** από τους εκπαιδευτικούς και από τους μαθητές, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες κάθε τάξης και στο παιδαγωγικό πλαίσιο των νέων ΠΣ.

Προσφέρουν πηγές,

απαραίτητες στον σύγχρονο, δημιουργικό, συνεργατικό και αποτελεσματικό τρόπο

διδασκαλίας, **που είναι όμως προτεινόμενες**, απελευθερώνοντας, έτσι, τον εκπαιδευτικό,

και τον μαθητή/τρια από τις δεσμεύσεις του γνωσιοκεντρικού διδακτισμού. **Επιτρέπουν**

αλλά και ενθαρρύνουν την ανάληψη πρωτοβουλιών από τους διδάσκοντες για τον

σχεδιασμό της πορείας διδασκαλίας - μάθησης, καθώς επίσης την επιλογή των κατάλληλων

διδακτικών μέσων και υλικών, αναδεικνύοντας και αξιοποιώντας τις ικανότητες και

δεξιότητες όλων των μαθητών.

Το Πρόγραμμα Σπουδών στα Θρησκευτικά Δημοτικού - Γυμνασίου χαρακτηρίζεται ως

Πρόγραμμα Διαδικασίας, επειδή ο ίδιος ο εκπαιδευτικός διαμορφώνει το διδακτικό του έργο κάνοντας επιλογές από το Πρόγραμμα Σπουδών ανάλογα με το μαθητικό δυναμικό και τις ανάγκες του. Δίνει έμφαση στις διδακτικές διαδικασίες μέσα από τις οποίες προσεγγίζονται τα βασικά θέματα και σύμφωνα με την προσδοκώμενη μάθηση. Τα χαρακτηριστικά του Προγράμματος Διαδικασίας περιγράφονται στον Οδηγό Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά Δημοτικού - Γυμνασίου, σσ. 43 – 48.

- Στη δεκαετία του '80 διαμορφώθηκε το μοντέλο του Προγράμματος διαδικασίας (L. Stenhouse).....το μοντέλο ΑΠ δίνει έμφαση **στον τρόπο σκέψης των μαθητών και είναι στραμμένο στη διαδικασία της μάθησης και στις αλληλεπιδράσεις (εκπαιδευτικών – μαθητών – γνώσης) που «συμβαίνουν» στη σχολική τάξη.** Η επιλογή θεμελιώνεται στην κοινή παραδοχή ότι στη ραγδαία και συνεχώς μεταβαλλόμενη εποχή μας με την τεράστια αύξηση ροής αντιφατικών και κατακερματισμένων πληροφοριών, **ο κύριος ρόλος της εκπαίδευσης είναι να βοηθήσει τον μαθητή να αναπτύξει συγκεκριμένες ικανότητες και επάρκειες που θα τον βοηθήσουν να λειτουργήσει κριτικά και ενσυνείδητα· όχι απλώς να αποθηκεύσει γνώσεις (όπως στο παραδοσιακό ΑΠ περιεχομένων).....**

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΪΑΣ

- Οι επιδιωκόμενες σχολικές γνώσεις και δεξιότητες χρειάζεται να συνδέονται με τις πρακτικές εφαρμογές τους στην καθημερινή προσωπική και κοινωνική ζωή των μαθητών. ‘
- Τα περιεχόμενα οργανώνονται γύρω από θέματα και ζητήματα, τα οποία σχετίζονται με τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των μαθητών, με την ύλη να κατανέμεται κατάλληλα σ’ αυτά.
- Δημιουργούνται όροι για εμπειρίες μάθησης.
- Στη μαθησιακή διαδικασία συμπεριλαμβάνεται η ιδέα της δράσης. Οι μαθητές εμπλέκονται σε διεργασίες, όπως συμμετοχικές, διερευνητικές και ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες, συζητήσεις και διαβουλεύσεις, διοργανώσεις, κ.ά.

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΈΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΈΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Οι μαθητές:</p> <p>α) διερευνούν την αξία των κανόνων, των ορίων και των αποφάσεων για τη ζωή τους</p> <p>β) επιβεβαιώνουν ως κριτήριο για την ορθή απόφαση ό,τι προφυλάσσει και προάγει τη ζωή (ατομική και συλλογική, σωματική και ψυχική)</p> <p>γ) περιγράφουν και αξιολογούν τον τρόπο λήψης των αποφάσεων από την πρώτη Εκκλησία και διατυπώνουν τις απόψεις τους για τον συνοδικό θεσμό</p> <p>δ) εξηγούν τις συνέπειες της διατύπωσης των δογμάτων για τη ζωή της εκκλησιαστικής κοινότητας</p> <p>ε) παρουσιάζουν και αξιολογούν τη ζωή και τη δράση Πατέρων που υπερασπίστηκαν την εκκλησιαστική αλήθεια</p>	<p>I. Συζητώντας για τα όριά μας</p> <p>i. Όλα επιτρέπονται;</p> <p>ii. Ποιος ξέρει και ποιος αποφασίζει για το σωστό;</p> <p>II. Η Χριστιανική Εκκλησία αποφασίζει και ορίζει την πίστη:</p> <p>i. Πότε και γιατί χρειάζονται οι αποφάσεις; Αντιδικίες, συγχύσεις, μονομέρειες και πλάνες στη σκέψη των πιστών (αιρέσεις)</p> <p>ii. Πώς παίρνονται οι αποφάσεις;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Από την Αποστολική Σύνοδο (Πραξ 15) στον συνοδικό θεσμό • Οικουμενικές Σύνοδοι – Το παράδειγμα της Α΄ Οικουμενικής (στιγμιότυπα από την Εκκλησιαστική Ιστορία του Ευσεβίου Καισαρείας) • Εκκλησία των 7 πρώτων αιώνων: Εκκλησία των Συνόδων (στιγμιότυπα και ιστορίες από τις Οικουμενικές Συνόδους) <p>iii. Οι Πατέρες της Εκκλησίας υπερασπίζονται την πίστη και ερμηνεύουν τον λόγο του Θεού.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μέγας Αθανάσιος • Μέγας Βασίλειος • Κύριλλος Αλεξανδρείας • Μάξιμος ο Ομολογητής <p>iv. Δόγματα / Όροι: Η ζωή και η πίστη της Εκκλησίας με λόγια</p> <p>v. Το Σύμβολο της Πίστεως: Συγκρότηση της «μίας, αγίας, καθολικής και αποστολικής Εκκλησίας» γύρω από</p>	<p>A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>1. Παρουσίαση σκηνής: «Πόσο χρειαζόμαστε τα όρια;» (I)</p> <p>2. Αντιγνωμίες: Χριστιανοί συζητούν στην αγορά με συμπολίτες τους που θεωρούν ότι ο Χριστός είναι μόνο άνθρωπος (στόχος: Τα δόγματα δεν είναι αφηρημένες ιδέες αλλά εκφράζουν εμπειρίες ζωής) (II.ii)</p> <p>3. Παρουσίαση σκηνής: Πολίτες της Αλεξάνδρειας συζητούν στην αγορά μετά την απόφαση για την εξορία του Μ. Αθανασίου (II.iii)</p> <p>4. Θετικό - αρνητικό: «Εφόσον η πίστη είναι ελεύθερη, κανένας δεν χρειάζεται τα δόγματα!» (στόχος: Έλεγχος στερεότυπων γύρω από τα δόγματα) (II.iv)</p> <p>B. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>1. TPS με θέμα: «Ποιος αποφασίζει για μας;» (I)</p> <p>2. TWPS με θέμα: Ποιοι κανόνες μπορούν να λειτουργούν αρνητικά; (I)</p> <p>3. Artful Thinking («σκεφτείτε, αμφιβάλετε, εξερευνήστε» και «τι σε κάνει να το λες;»): Εικόνες της Πεντηκοστής, της Αποστολικής Συνόδου, της Α΄ και Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου (II.ii)</p> <p>4. Ανάλυση Διαστάσεων: Πώς λειτουργεί μια Σύνοδος (II.ii)</p> <p>5. Μελέτη περίπτωσης: Μ. Αθανάσιος, Μάξιμος ο Ομολογητής (II.iii)</p> <p>Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ</p> <p>1. Σύνταξη κειμένου: Κανόνες για την τάξη μας όχι με ΜΗ αλλά με ΝΑ (I)</p> <p>2. Μεταγραφή κειμένου: Το «Πιστεύω» με λόγια απλά (II.v)</p> <p>3. Εννοιολογικός χάρτης: Αιρέσεις – Σύνοδοι – Δόγματα (II.i, ii και iv)</p> <p>Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>1. Σε συνεργασία με τον/την εκπαιδευτικό τους βρίσκουν και παρουσιάζουν στην τάξη στοιχεία για το Κοινοβούλιο, τους Νόμους, το</p>

ΣΕΝΑΡΙΟ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

- Η διδασκαλία της ενότητας θα αναπτυχθεί σε 3 δώρα
 - 1^ο δώρο: Επικαιροποίηση του θέματος και κέντρισμα του ενδιαφέροντος των μαθητών
 - 1^η δραστηριότητα: *TPS με θέμα: «Ποιος αποφασίζει για μας;» (Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου). Επικουρικά χρησιμοποιείται το κείμενο του Φακέλου «Βεατρίκη Κάτζολα-Σαμπατάκου, Δε θέλω να μου λένε τι να κάνω» (σ. 92).*
 - 2^η δραστηριότητα: *Σύνταξη κειμένου: Κανόνες για την τάξη μας όχι με ΜΗ αλλά με ΝΑ*
 - 3^η δραστηριότητα (που θα εισάγει τους μαθητές στον κύριο προβληματισμό της ενότητας): *Προηγείται σύντομη ενημέρωση από τον εκπαιδευτικό, και στη συνέχεια αναπτύσσεται η βιωματική δραστηριότητα Αντιγνωμίες: Χριστιανοί συζητούν στην αγορά με συμπολίτες τους που θεωρούν ότι ο Χριστός είναι μόνο άνθρωπος (στόχος: Τα δόγματα δεν είναι αφηρημένες ιδέες αλλά εκφράζουν εμπειρίες ζωής)*

- 2^ο δίκωρο (1^η ώρα): Η Χριστιανική Εκκλησία αποφασίζει και ορίζει την πίστη:
Επεξηγηματικό κείμενο και πρωτογενείς πηγές

Στο φάκελο υπάρχουν τρία ουσιώδη κείμενα ένα επεξηγηματικό και δύο πρωτογενείς πηγές που αναφέρονται στην Αποστολική Σύνοδο. Δεν αποτελούν υλικό αποθήκευσης γνώσης (η οποία μπορεί να μην παραμείνει ούτε ως εμπειρία), αλλά αποβλέπουν να λειτουργήσουν κριτικά και να βοηθήσουν το μαθητή να κατανοήσει βασικές αρχές της Εκκλησίας.

Σαν μέσο επεξεργασίας των κειμένων προτείνεται η τεχνική Πέντε π και ένα γ (5W1H), που αποτελείται από 6 ερωτήσεις οι οποίες _προσαρμοσμένες στη διδακτική ενότητα θα είναι:

- Ποιο ή Τι; (What): Ποια εσωτερικά προβλήματα αντιμετώπιζε η Εκκλησία;
- Που; (Where): Πού παρουσιάζονται αυτά τα προβλήματα;
- Πότε; (When): Πότε συνέβη; Σε μία εποχή που είχαν διαμορφωθεί τα δόγματα;
- Γιατί; (Why): Γιατί συμβαίνει; Γιατί να συγκληθεί η Αποστολική και οι Οικ. Σύνοδοι;
- Ποιος; (Who): Ποιος εμπλέκεται; Οι Απόστολοι, οι εκπρόσωποι των Εκκλησιών
- Πώς; (How): Πώς μπορεί να ξεπεραστεί; Συζήτηση, λήψη αποφάσεων....

- 2^ο δώρο, 2^η ώρα: Οι Πατέρες της Εκκλησίας υπερασπίζονται την πίστη και ερμηνεύουν τον λόγο του Θεού.

Βασικά κείμενα (σ. 100 φακέλου): Ποιους εννοούμε μιλώντας για «Πατέρες της Εκκλησίας»; και Η Εκκλησία των Πατέρων :

1^η δραστηριότητα: Ιδεοθύελλα (οι μαθητές καλούνται να καταθέσουν τις αντιδράσεις και τις εντυπώσεις τους από τα κείμενα). Κάθε μαθητής, ανεξάρτητα από ομάδα, διαβάζει σιωπηρά. Αφού δοθούν οι απαραίτητες εξηγήσεις (λέξεις, απορίες από το κείμενο καθαυτό κοκ), εκφράζουν με σύντομο και χαρακτηριστικό τρόπο οτιδήποτε τους άγγιξε από αυτά, συναισθηματικά, ηθικά, πνευματικά ή λογικά. Ο καθηγητής απλώς καταγράφει στον πίνακα, χωρίς να σχολιάζει, να ερμηνεύει ή να παραφράζει. Προκαλείται διάλογος που καταλήγει σε λέξεις-κλειδιά (στην προκειμένη περίπτωση **αυθεντικοί ερμηνευτές της Αγίας Γραφής, καθορισμός, διαφύλαξη, υπεράσπιση, εκκλησιαστική πίστη, Διδάσκαλος, Εκκλησία των Πατέρων, φωτισμένοι πιστοί, πολύτιμες αποφάσεις**).

2^η δραστηριότητα: Ρόλος στον τοίχο (Οικουμενικές Σύνοδοι και Πατέρες). Ο διδάσκων διαβάζει τα κείμενα της σ. 99 (Η Α΄ Οικουμενική Σύνοδος και Γιατί ήταν επικίνδυνες οι απόψεις του Αρείου;). Αναρτά την εικόνα της σ. 99 που την αναπαρήγαγε σε χαρτί Α3, ασπρόμαυρη, στο φωτοτυπικό του σχολείου). Εξηγεί ποια πρόσωπα εικονίζονται (Μ. Κωνσταντίνος, Μ. Αθανάσιος, Άγιος Σπυρίδων, Άγιος Νικόλαος, Άγιος ΑχίλλειοςΆρειος). Ζητάει από τους μαθητές να γράψουν στο κενό μέρος του πίνακα τις σκέψεις και τις απόψεις που θα έκανε ο κάθε πρωταγωνιστής της Α΄Οικ. Συνόδου.

- 3^ο δίσωρο, 1^η ώρα: **Οι Πατέρες της Εκκλησίας υπερασπίζονται τη χριστιανική πίστη Β' και Δόγματα / Όροι: Η ζωή και η πίστη της Εκκλησίας με λόγια**
- 1^η δραστηριότητα: Καρέκλα αφήγησης.

Αφού διαβαστεί φωναχτά το κείμενο του φακέλου για το Μέγα Αθανάσιο (σ. 101) , ένας μαθητής αφηγείται ως χριστιανός της Αλεξάνδρειας τα κύρια σημεία από το βίο του Πατριάρχη της πόλης. Επικεντρώνεται στο γεγονός του πρωταγωνιστικού ρόλου που είχε στην Α' Οικ. Σύνοδο και της δοκιμασίας της εξορίας του. Στη συνέχεια αρχίζει διάλογος, για το βίο του Αγίου, με τους συμμαθητές του, που υποδύονται μέλη της χριστιανικής κοινότητας της πόλης.

2^η δραστηριότητα (δραστηριότητα μετάβασης στο επόμενο θέμα): Η «αλήθεια» του κειμένου.

Δίνεται το κείμενο του Ειρηναίου Λυών (σ. 103 φακέλου) «Ο Πατέρας είναι Θεός και ο Υιός Θεός, διότι αυτός που γεννιέται από τον Θεό είναι Θεός». Ερώτηση: το κείμενο είναι «αληθινό»; Με τη συζήτηση γίνεται η μετάβαση στο επόμενο θέμα που είναι τα Δόγματα και οι Κανόνες.

3^η δραστηριότητα: Εικαστική δραστηριότητα

Σε φωτοτυπία, μοιράζεται στους μαθητές η παρακάτω εικόνα:

και καλούνται να πουν ποιο από τα δύο μέρη της θάλασσας προτιμούν. Στόχος είναι να ανακαλύψουν πως πρόκειται για την ίδια θάλασσα, και αν επιλέξουν μόνο ένα από τα δύο μέρη δε θα μπορούν να απολαύσουν το μεγαλείο της και την ομορφιά της.

Με αυτόν τον τρόπο ο διδάσκων εισάγει τους μαθητές στη διαδικασία της κατανόησης του δόγματος, που είναι το όριο ανάμεσα στην Ορθοδοξία και στην αίρεση. Κάνει μία σύντομη παρουσίαση του όρου τονίζοντας ότι στα δόγματα εμπεριέχεται όλη η διδασκαλία της Εκκλησίας, γι' αυτό και κανείς δεν μπορεί να τροποποιήσει, ενώ στις αιρέσεις παρατηρείται η απολυτοποίηση ενός μέρους.

3^ο δίωρο, 2^η ώρα

Το Σύμβολο της Πίστεως

Αφού διαβαστεί φωναχτά το κείμενο του Αλ. Σμέμαν (σ. 105) που εισάγει στην προβληματική του θέματος, στη συνέχεια μοιράζεται το κείμενο του Συμβόλου με τη μετάφρασή του σε 2 στήλες. Αν και ο φάκελος το περιέχει, εντούτοις, επειδή πρόκειται για μαθητές Α΄ Γυμνασίου, κρίνεται σκόπιμο να γίνει έτσι για να μην αναλωθεί πολύτιμος χρόνος στην επεξήγηση πολλών λέξεων κοκ.

1. Πιστεύω εἰς ἕναν Θεόν, Πατέρα, παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀορατῶν.
2. Καὶ εἰς ἕναν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων. Φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.
3. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα.
4. Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ παθόντα καὶ ταφέντα.
5. Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς.
6. Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.
7. Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς Βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.
8. Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, το λαλῆσαν διὰ τῶν Προφητῶν.
9. Εἰς μίαν, ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.
10. Ὁμολογῶ ἓν Βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.
11. Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν.
12. Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

1. Πιστεύω σε ἕνα Θεό, Πατέρα, Παντοκράτορα, δημιουργό του ουρανοῦ και της γης, ὅλου του ορατοῦ και του ἀορατοῦ κόσμου.
2. Πιστεύω και σε ἕναν Κύριο, τον Ιησοῦ Χριστό, τον Υἱό του Θεοῦ το μονογενῆ, που γεννήθηκε ἀπο τον Πατέρα προαιώνια. Φως ἀπο το φως, ἀληθινό Θεό ἀπο Θεό ἀληθινό, που γεννήθηκε και δε δημιουργήθηκε, ὁμοούσιο με τον Πατέρα, δια του οποιου Υιού ὅλα δημιουργήθηκαν.
3. Αυτόν που για μας τους ἀνθρώπους και για τη σωτηρία μας κατέβηκε ἀπο τους ουρανοὺς και σαρκώθηκε ἀπο το Ἅγιο Πνεῦμα και τη Μαρία την Παρθένο και ἐγινε ἀνθρωπος.
4. Και που σταυρώθηκε για χάρη μας την εποχή του Ποντίου Πιλάτου και θυσιάστηκε και ενταφιάστηκε.
5. Και που ἀναστήθηκε την τρίτη ἡμέρα, σύμφωνα με τις Γραφές.
6. Και που ἀνέβηκε στους ουρανοὺς και κάθεται δεξιά του Πατέρα.
7. Και που πάλι θα επιστρέψει με δόξα για να κρίνει ζῶντες και νεκρούς, του οποιου η Βασιλεία δε θα ἔχει τέλος.
8. Πιστεύω και στο Ἅγιο Πνεῦμα, που εἶναι Κύριον ως Θεός, αυτό που δίνει ζωή, που εκπορεύεται ἀπο τον Πατέρα, αυτό που μαζί με τον Πατέρα και τον Υἱό συμπροσκυνεῖται και συνδοξάζεται, το οποιό μίλησε με το στόμα των προφητῶν.
9. Πιστεύω στην Εκκλησία που εἶναι μία, ἁγία, καθολική και ἀποστολική.
10. Ὁμολογῶ ἕνα βάπτισμα για τη συγχώρηση των ἁμαρτιῶν.
11. Περιμένω με ἐλπίδα την ἀνάσταση των νεκρῶν.
12. Και τη ζωὴ στη μέλλουσα βασιλεία του Θεοῦ. Ἀμήν.

1^η δραστηριότητα: Ο διδάσκων δίνει σε κάθε ομάδα μία λευκή σελίδα Α3, και ζητάει να δημιουργηθεί εννοιολογικός χάρτης με σύνδεση εννοιών, έχοντας ως βασική έννοια τη λ. «ΠΙΣΤΕΥΩ».

ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

Πιστεύω

σε ένα Θεό, Πατέρα, Παντοκράτορα, δημιουργό του ουρανού και της γης, όλου του ορατού και του αόρατου κόσμου

Πιστεύω

και σε έναν Κύριο, τον Ιησού Χριστό, τον Υιό του Θεού το μονογενή, που γεννήθηκε από τον Πατέρα προαιώνια. Φως από το φως, αληθινό Θεό από Θεό αληθινό, που γεννήθηκε και δε δημιουργήθηκε, ομοούσιο με τον Πατέρα, δια του οποίου Υιού όλα δημιουργήθηκαν.

Πιστεύω

και στο Άγιο Πνεύμα, που είναι Κύριον ως Θεός, αυτό που δίνει ζωή, που εκπορεύεται από τον Πατέρα, αυτό που μαζί με τον Πατέρα και τον Υιό συμπροσκυνείται και συνδοξάζεται, το οποίο μίλησε με το στόμα των προφητών.

Πιστεύω

στην Εκκλησία που είναι μία, αγία, καθολική και αποστολική.

Ομολογώ

ένα βάπτισμα για τη συγχώρηση των αμαρτιών

Προσδοκώ

με ελπίδα την ανάσταση των νεκρών.

Και τη ζωή στη μέλλουσα βασιλεία του Θεού.

Αυτόν που για μας τους ανθρώπους και για τη σωτηρία μας κατέβηκε από τους ουρανούς και σαρκώθηκε από το Άγιο Πνεύμα και τη Μαρία την Παρθένο και έγινε άνθρωπος.

Και που σταυρώθηκε για χάρη μας την εποχή του Ποντίου Πιλάτου και θυσιάστηκε και ενταφιάστηκε.

Και που αναστήθηκε την τρίτη ημέρα, σύμφωνα με τις Γραφές.

Και που ανέβηκε στους ουρανούς και κάθεται δεξιά του Πατέρα.

. Και που πάλι θα επιστρέψει με δόξα για να κρίνει ζώντες και νεκρούς, του οποίου η Βασιλεία δε θα έχει τέλος.

2^η δραστηριότητα: Διάλογος

Η ολομέλεια της τάξης συζητάει για το Σύμβολο της Πίστεως. Κατανοεί τις βασικές αρχές του, τις επιμέρους ενότητες που αποτελούν ένα ενιαίο σύνολο που εκφράζει την ενότητα του Χριστιανισμού.

Ο διδάσκων και οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν και τον πίνακα σε αυτή τη δραστηριότητα για να καταγράψουν βασικά σημεία της συζήτησης.

Το Πρόγραμμα Σπουδών στα Θρησκευτικά Λυκείου (η πλήρης έκδοσή του περιλαμβάνει εισαγωγικές επισημάνσεις, ερμηνευτικά και επικουρικά στοιχεία), είναι αναρτημένη στον ιστότοπο του Ι.Ε.Π. (<http://iep.edu.gr/el/thriskeftika-programmata-spoudon>).

Οι Φάκελοι Μαθήματος στηρίζονται στο προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα του ΙΕΠ ή αναγράφεται στους Οδηγούς Εκπαιδευτικού, που υποστηρίζουν τα νέα ΠΣ, και αποτελούν έντυπο προσωρινό υλικό για τον μαθητή/μαθήτρια. Σε κάθε περίπτωση, δεν πρόκειται για εγχειρίδια δοκιμιακού τύπου, τα οποία προσφέρουν στους μαθητές έτοιμη τη θρησκευτική γνώση για απομνημόνευση, αλλά για συλλογές διδακτικών υλικών συμβατών προς τη μεθοδολογία των νέων ΠΣ. Δηλαδή, περιέχουν **προτεινόμενες πηγές**, στις οποίες μπορούν να στηρίζουν οι εκπαιδευτικοί τις διδακτικές δραστηριότητες του μαθήματος.

ΕΠΟΜΕΝΩΣ

Οι Φάκελοι Μαθήματος περιέχουν **προτεινόμενα υλικά, η αξιοποίηση των οποίων εναπόκειται στη διδακτική ευχέρεια του εκπαιδευτικού**, σύμφωνα με τις οδηγίες του ΠΣ και του Οδηγού Εκπαιδευτικού. Μάλιστα, είναι δυνατό να επιλέγονται ως προς τη σειρά ή την ποσότητά τους αλλά και να εμπλουτίζονται από τους εκπαιδευτικούς και από τους μαθητές, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες κάθε τάξης και στο παιδαγωγικό πλαίσιο των νέων ΠΣ.

Το νέο ΠΣ στα Θρησκευτικά Λυκείου:

είναι εννοιοκεντρικό πρόγραμμα ως προς τη δόμηση και προσέγγιση των διδακτικών θεμάτων.

Πρώτη ύλη της μεθόδου είναι οι

«βασικές έννοιες»

Τι είναι:

Λέξεις από την πανανθρώπινη γλώσσα, που αφορούν στη θρησκευτική μάθηση και που μας δίνουν τη δυνατότητα να παρουσιάσουμε και να ερμηνεύσουμε την ανθρώπινη εμπειρία, είναι οι ρίζες που μας προσφέρουν εργαλεία να κατανοήσουμε και να νοηματοδοτήσουμε τον κόσμο.

Με βάση τις έννοιες αυτές, σε κάθε μάθημα δημιουργείται ένας καμβάς θρησκευτικής μάθησης. Οι μαθητές/μαθήτριες επιδιώκεται να προσεγγίσουν κάθε βασική έννοια, να τη γνωρίσουν σε βάθος, να την αναλύσουν.

ΘΕΟΣ

Αποκάλυψη
Δημιουργία
Βίωμα
Λύτρωση
Αθεΐα

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ, 1.2 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ (2^ο δίωρο)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Αξιολόγηση	Μέθοδος - Δραστηριότητες
<p>Οι μαθητές/μαθήτριες να:</p> <ul style="list-style-type: none">- αναλύουν τη χριστιανική διδασκαλία για τη δημιουργία του κόσμου,- εξετάζουν πεποιθήσεις των θρησκειών, παραδόσεων ή φιλοσοφικών πεποιθήσεων για την προέλευση και τη δημιουργία του κόσμου,- προσδιορίζουν την ευθύνη του πιστού απέναντι στον κόσμο ως δημιούργημα του Θεού.	<ul style="list-style-type: none">- Εκτίμηση της σημασίας της χριστιανικής διδασκαλίας για τη δημιουργία του κόσμου.- Ερμηνεία της χριστιανικής θέσης για τη δημιουργία του ανθρώπου «κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν» Θεού.- Παράθεση διαφορετικών θρησκευτικών και φιλοσοφικών αντιλήψεων για την προέλευση και τη δημιουργία του κόσμου.- Συσχέτιση της δημιουργίας του ανθρώπου και του κόσμου με την ευθύνη του πιστού απέναντι στον άλλον και τον κόσμο.	<p>Προτείνεται η διερευνητική μέθοδος με κύρια βήματα τα εξής:</p> <p>Παρουσιάζοντας: Το κοσμοείδωλο της δημιουργίας στην Παλαιά Διαθήκη. Δημιουργός και δημιούργημα.</p> <p>Εφαρμόζοντας: Αντιλήψεις για τη δημιουργία και την προέλευση του κόσμου στις θρησκείες.</p> <p>Διερευνώντας: Η δημιουργία του κόσμου εκ του μηδενός και η δημιουργία του ανθρώπου «κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν» Θεού.</p> <p>Αναπλαισιώνοντας: Συνθέσεις και αντιθέσεις στο ζήτημα της δημιουργίας. Επιστήμη και θρησκεία.</p> <p>Αξιολογώντας: Η ευθύνη του ανθρώπου έναντι της δημιουργίας.</p>

Προϋποθέσεις

Για τη διδασκαλία της δημιουργίας προβλέπεται ένα δίωρο (το 2^ο της έννοιας Θεός)

Δύο φαίνεται να είναι τα βασικά θέματα:

1. Η δημιουργία του κόσμου
2. Η δημιουργία του ανθρώπου

ΕΠΟΜΕΝΩΣ

την 1^η ώρα γίνεται η γνωριμία με τα κείμενα αυτά καθεαυτά, και ενδεχομένως, αν φτάσει ο χρόνος, και μία πρώτη ανάλυση, και τη 2^η ώρα γίνεται η επεξεργασία. Βασικός άξονας είναι η επισήμανση ότι κι εδώ παρουσιάζονται Ενέργειες του Θεού (: η έννοια ΘΕΟΣ είναι η βασική της ενότητας)

ΒΑΣΙΚΟ «ΣΤΟΙΧΗΜΑ» ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑ

Να τιθασεύσει όλο αυτό το πλούσιο υλικό που υπάρχει για το ζήτημα, ώστε να δημιουργήσει τη βάση που θα οδηγούσε τους μαθητές να λειτουργήσουν κριτικά και ενσυνείδητα (και μόνο η ανάγνωση του κειμένου της Γενέσεως για τη δημιουργία θα απαιτούσε πολύ χρόνο)

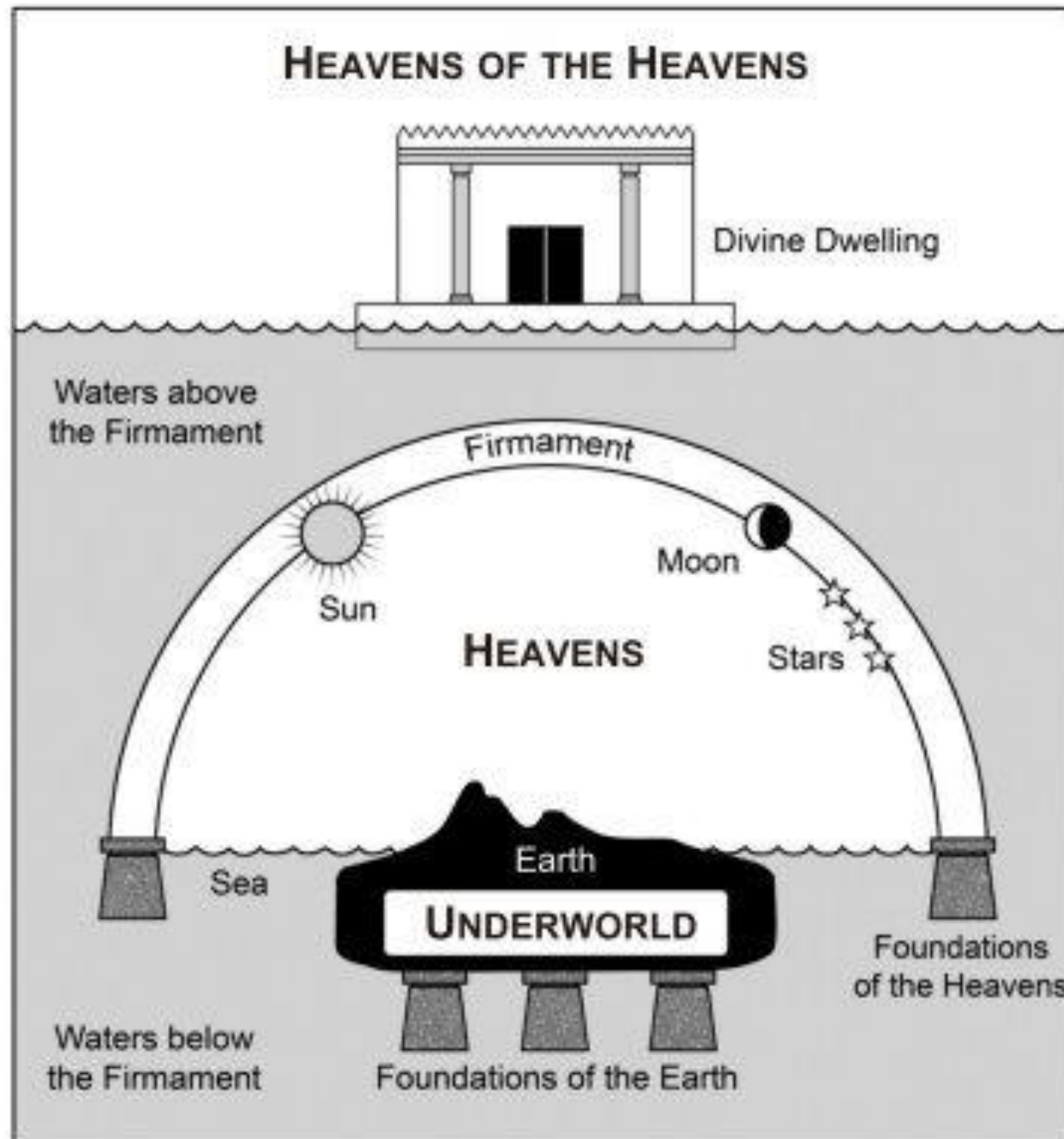

- Προτείνεται λοιπόν η εξής διαδικασία (έχοντας πάντα ως βασικό προσανατολισμό την έννοια «Θεός»

1^η ώρα:

Δραστηριότητα: Εφημερίδα τοίχου (παραλλαγή της δραστηριότητας Ρόλος στον τοίχο). Ανάλυση του κοσμοειδώλου (:της αντίληψης των ανθρώπων για το σύμπαν που τους περιβάλλει). Ο διδάσκων σε χαρτί αναρτάει στον πίνακα μία εικόνα του κοσμοείδωλου των ανθρώπων της Παλαιάς Διαθήκης (βλ. επόμενη διαφάνεια), που παραμένει σε όλη τη διάρκεια παρουσίασης της διδακτικής ενότητας .

2η δραστηριότητα. Τονίζεται ότι τα κείμενα του βιβλίου της Γενέσεως (πρωτότυπο Μετάφραση Ο΄ και απόδοσή τους στη Νεοελληνική) βρίσκονται στο φάκελο μαθητή, και οι μαθητές «σπουδάζουν» σιωπηρά σε αυτά. Εντούτοις, για διευκόλυνση δίνεται σε φωτοτυπία μία περίληψη που περιλαμβάνει τις αφηγήσεις για τη δημιουργία και του κόσμου και του ανθρώπου. Θα μπορούσε να έχει την εξής μορφή:

«Ο Θεός σε επτά ημέρες δημιουργεί τον κόσμο και τον άνθρωπο. Με το θεικό λόγο δημιουργούνται ο ουρανός, η γη, το φως, το στερέωμα ο υδάτινος και ο χερσαίος κόσμος, τα αστέρια, ο ήλιος, το φεγγάρι, οι οργανισμοί των νερών και της ξηράς, και τέλος ο άνθρωπος. Αυτός κατασκευάζεται κατ'εικόνα και καθ'ομοίωσιν του Δημιουργού και ευλογείται με τη δυνατότητα να εξουσιάζει σε όλο το σύμπαν. Την έβδομη ημέρα ο Θεός σταμάτησε να δημιουργεί. Ευλογεί και καθαγιάζει το Σάββατο, γιατί ολοκλήρωσε τη δημιουργία.

Στη συνέχεια, το κείμενο της Γενέσεως τονίζει πως στη γη δεν υπήρχε ο άνθρωπος. Αυτός πλάθεται από τον Κύριο το Θεό με το χώμα της γης. Φυσάει μέσα στα ρουθούνια του πνοή ζωής και έτσι ο άνθρωπος έγινε ζωντανό ον. Τοποθετείται σε έναν κήπο στην Εδέμ, για να τον καλλιεργεί και να τον προσέχει, ενώ του δίνει εντολή να μη φάει από τον καρπό του δέντρου της γνώσης του καλού και του κακού, γιατί θα πεθάνει.

Γίνεται λόγος στη συνέχεια για τη δημιουργία της γυναίκας. του συντρόφου του Αδάμ (:του πρώτου ανθρώπου), που θα ήταν όμοιος με αυτόν. Αφού λοιπόν ο Αδάμ ονομάζει όλα τα ζώα, ο Κύριος τον ρίχνει σε βαθύ ύπνο. Παίρνει μία από τις πλευρές του, σχηματίζει τη γυναίκα και την οδηγεί σε αυτόν. Ο Αδάμ τη θεωρεί κόκαλο από τα κόκαλά του και σάρκα από τη σάρκα του.

Και οι δύο άνθρωποι ήταν γυμνοί, και δεν ντρέπονταν γι' αυτό».

2^η ώρα

3^η Δραστηριότητα: Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου

Στάδια δραστηριότητας:

1. Ανακοίνωση του θέματος: «Χαρακτηριστικά της αφήγησης της Δημιουργίας. Άξονας είναι η έννοια ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ» και «Η δημιουργία του κόσμου εκ του μηδενός και η δημιουργία του ανθρώπου “κατ’ εικόνα και καθ’ ομοίωσιν” Θεού». Σύντομη παρουσίαση από το διδάσκοντα των όρων «κατ’ εικόνα και καθ’ ομοίωσιν».
2. Ατομικός στοχασμός του κάθε μαθητή γύρω από το υπό διερεύνηση θέμα
3. Συζήτηση των υποομάδων. Διαμόρφωση κοινών απόψεων. Καταγραφή ιδεών
4. Παρουσίαση των ιδεών από την κάθε υποομάδα. Συζήτηση

Στη συνέχεια υπάρχουν δύο θεματικές ενότητες. Η «Αντιλήψεις για τη δημιουργία και την προέλευση του κόσμου στις θρησκείες» και «Συνθέσεις και αντιθέσεις στο ζήτημα της δημιουργίας. Επιστήμη και θρησκεία». Για εξοικονόμηση του χρόνου δεν είναι δυνατό να αναπτυχθούν και οι δύο. Ο διδάσκων πρέπει να επιλέξει αυτή που θεωρεί πρόσφορη και περισσότερο ενδιαφέρουσα. Επιλέγεται λοιπόν η δεύτερη.

4^η Δραστηριότητα: Επίλυση του προβλήματος «Επιστήμη και θρησκεία. Άσπονδοι Εχθροί ή Συνεργάτες για το καλό του ανθρώπου;».

Αφετηριακό αντικείμενο της δραστηριότητας είναι το κείμενο των σ. 23-24 του φακέλου μαθητή.

Σχέσεις πίστης και επιστήμης

Καταρχήν πρέπει να επισημάνουμε ότι δεν υπάρχει θέμα αντίθεσης ή σύγκρουσης μεταξύ τους. Πίστη και επιστήμη είναι δυο μεγάλα πνευματικά μεγέθη αλληλοσυμπληρούμενα και όχι αλληλοαποκλειόμενα. Είναι δυο εκδηλώσεις του ανθρώπινου πνεύματος που κινούνται σε διαφορετικά επίπεδα. Επιστήμη και θρησκεία έχουν αυτόνομες περιοχές ενδιαφερόντων και έρευνας· ανταποκρίνονται σε διαφορετικές αξιολογικές ροπές και ανάγκες της ενιαίας ανθρώπινης ύπαρξης. Η επιστήμη ερευνά τα μυστήρια της δημιουργίας, ασχολείται με το επιστητό, ενώ η θρησκεία ασχολείται με το μυστήριο του Δημιουργού, το υπεραισθητό. Είναι δύο κύκλοι εφαπτόμενοι ή και τεμνόμενοι, αλλ' όχι ταυτιζόμενοι ή συγκρουόμενοι. Επομένως, η σχέση πίστης και επιστήμης δεν μπορεί να είναι αντιθετική ή εχθρική, αλλά διαλεκτική. Κι αυτό γιατί έχουν κοινή αφετηρία την πνευματική υπόσταση του ανθρώπου και ουσιαστικά στοχεύουν στην κατάκτηση της αλήθειας και την εξασφάλιση της ευτυχίας του. Κρίνονται όμως, μαζί ή χωριστά, από το κατά πόσον οδηγούν τον άνθρωπο στον εξανθρωπισμό του ή στον απανθρωπισμό του.

Όταν η καθεμιά περιορίζεται στον χώρο της αρμοδιότητάς της, δεν υπάρχει θέμα σύγκρουσης ή αντίθεσης. Αν παλαιότερα παρουσιάστηκαν κάποιες περιπτώσεις αντιπαράθεσης, αυτό οφείλεται σε ιδεολογικές προκαταλήψεις ορισμένων επιστημόνων, οι οποίοι υπερέβησαν τα όρια της επιστήμης και ασχολήθηκαν με υπερφυσικά ζητήματα. Άλλοι πάλι στην περίοδο του Διαφωτισμού θεοποίησαν το λογικό, ενώ άλλοι απέρριψαν εκ των προτέρων ό,τι σχετίζεται με θέματα μεταφυσικής. Πιθανόν επίσης κάποιοι χριστιανοί να αντιμετώπισαν με δυσπιστία και καχυποψία τις επιστημονικές θεωρίες και ανακαλύψεις, νομίζοντας ότι κινδυνεύει η πίστη τους. Με όλα τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι η πίστη και η επιστήμη δε συγκρούονται, γιατί:

1. Η επιστήμη ερευνά τον αισθητό, το φυσικό κόσμο, ενώ η θρησκεία «περιγράφει» τον υπεραισθητό, τον υπερφυσικό κόσμο.
2. Η επιστήμη ερευνά το πώς έγινε ο κόσμος καθώς και τους φυσικούς νόμους που ρυθμίζουν τη λειτουργία του, ενώ η θρησκεία ασχολείται με το ποιος και γιατί δημιούργησε τον κόσμο. Εφόσον απαντούν σε διαφορετικά ερωτήματα, επόμενο είναι ότι δε δικαιολογείται αντίθεση ή σύγκρουση, αλλά μάλλον συνεργασία.

(Δρίτσας, Δ., Μόσχος, Δ., Παπαλεξανδρόπουλος Στ., Χριστιανισμός και Θρησκευάματα Β' Γενικού Λυκείου, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής ΙΤΥΕ «Διόφαντος», Αθήνα, 2011, σελ. 198-199).

Επίλυση προβλήματος

1^ο στάδιο: Ορισμός ζητήματος

Οι μαθητές αντιλαμβάνεται και βιώνουν το ζήτημα «Επιστήμη και θρησκεία» «σαν να ήταν δικό τους». Αυτό σημαίνει ότι εμπλέκονται προσωπικά και ενεργοποιείται το ενδιαφέρον και η επιθυμία τους για συμμετοχή, ώστε να βρεθεί λύση σε αυτό.

2^ο στάδιο: Σχεδιασμός Στρατηγικής για την Επίλυση

Ο κάθε μαθητής ανακαλεί προηγούμενες σχετικές γνώσεις και εμπειρίες, αφού διαβάσει σιωπηρά το κείμενο του φακέλου, και επιλέγει από αυτές την καταλληλότερη για την περίπτωση. Πρόκειται για μια πρώτη μορφή κινητοποίησης.

3^ο στάδιο: Εύρεση λύσης-απάντησης

Ο μαθητής διαχειρίζεται τις διαθέσιμες πηγές και το υλικό του κειμένου με τον αποτελεσματικότερο δυνατό τρόπο: σχεδιάζει τις διαδικασίες επίλυσης του προβλήματος, τις ελέγχει και στη συνέχεια εκτελεί τον σχεδιασμό του.

4^ο στάδιο: Παρακολούθηση και έλεγχος

Ο μαθητής παροτρύνεται από τον εκπαιδευτικό να επανεξετάσει κριτικά τη διαδικασία που ακολούθησε, με σημείο αναφοράς τον στόχο που έχει θέσει από την αρχή.

5^ο στάδιο: Ο μαθητής βγάζει συμπεράσματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα της προσπάθειάς του. Αναρωτιέται αν θα συναντήσει αυτό το πρόβλημα στη ζωή του εκτός σχολείου, εντοπίζει τη σημασία του για τον ίδιο, αναφέρει και αιτιολογεί τις δυσκολίες που αντιμετώπισε.

Αξιολόγηση διδασκαλίας

Η διδασκαλία θα έχει επιτύχει αν ο μαθητής μπορέσει να σταθεί κριτικά απέναντι στο ζήτημα της Δημιουργίας, να κατανοήσει ότι πρωταγωνιστής της θρησκευτικής θεώρησης του θέματος είναι ο ΘΕΟΣ (η βασική έννοια της ενότητας), και τα συμπεράσματα και οι διαπιστώσεις που αναδείχτηκαν στην παρουσίαση θα τον βοηθήσουν στις μελλοντικές του προσπάθειες και θα του εξασφαλίσουν ικανοποίηση και κίνητρα, ώστε να συνεχίσει τις προσπάθειες του για τη λύση και άλλων προβλημάτων.

